

2024 M. VYKDYTA VEIKLA (VYKDYTOS PRIEMONĖS) LIETUVOS MIGRACIJOS POLITIKOS GAIRĖSE NUMATYTOMS PAGRINDINĖMS MIGRACIJOS POLITIKOS KRYPTIMS ĮGYVENDINTI

1. EMIGRACIJOS IR GRĮŽTAMOSIOS MIGRACIJOS SRITIS

Pastaruosius penkerius metus į Lietuvą grįžo daugiau Lietuvos Respublikos piliečių, nei iš jos išvyko. Išankstiniais Valstybės duomenų agentūros (toliau – VDA) duomenimis, **2024 m. į Lietuvą grįžo 18 934**, iš Lietuvos **išvyko 9 846** Lietuvos Respublikos piliečiai.

Vykdydama grįžtamosios migracijos skatinimo veiklą, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (toliau – URM) 2024 m. koordinavo ir pagal kompetenciją **įgyvendino Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. veiksmų planą**, kuris kasmet atnaujinamas, užtikrinant grįžtamosios migracijos politikos priemonių aktualumą ir efektyvų įgyvendinimą. 2024 m. į veiksmų plano įgyvendinimą įsitraukė 33 valstybės institucijos ir 41 savivaldybė, kurios įgyvendino 202 veiksmus (2023 m. 32 valstybės ir 18 savivaldos institucijų įgyvendino 176 veiksmus).

URM, koordinuodama valstybės institucijų, įstaigų ir savivaldybių įgyvendinamas grįžimo skatinimo ir (re)integracijos lengvinimo priemonės, vykdė **įvairias grįžimo į Lietuvą skatinimo veiklas**: 1) organizavo ir dalyvavo 27 renginiuose ir susitikimuose, skirtuose grįžimui į Lietuvą skatinti; 2) įgyvendino 9 informacines kampanijas apie galimybes grįžti ar atvykti į Lietuvą ir (re)integracijos Lietuvoje sąlygas; 3) organizavo forumą „Sugrįžianti Lietuva. Dialogas su diaspora“, dalyvavo Pasaulio lietuvių ir Lietuvos tautinių bendri

jų dienoje „Sujunkime Lietuvą“ („Grįžtu LT“ stendas); 4) aptarė priemonių įgyvendinimą 3 Lietuvos diasporos politikos įgyvendinimo darbo grupės posėdžiuose; 5) dalyvavo 22 susitikimuose užsienyje su diaspora ir diasporos organizacijų renginiuose, kuriuose pristatė grįžimo į Lietuvą galimybes¹; 6) parengė grįžimo ir (re)integracijos skatinimo priemonių rekomendacijas ir išplatino jas valstybės institucijoms ir savivaldybėms; 7) surengė susitikimą su į Lietuvą sugrįžusiais tautiečiais, skirtą palengvinti grįžimo ir integracijos procesus bei stiprinti grįžusiųjų bendruomenę; 8) parėmė 33 Lietuvos diplomatinę atstovybę ir konsulinę atstovybę (toliau – diplomatinė atstovybė) ir 4 Lietuvos diasporos organizacijų projektus, skirtus grįžimui į Lietuvą skatinti.

Siekdama didinti Lietuvos diasporos pasiekiamumą ir skatinti grįžtamąją migraciją, URM stiprino komunikacinę veiklą. **2024 m. gegužės 2 d. pradėjo veikti Lietuvos diasporai skirtas tinklalapis www.globalilietuva.lt ir konsultacijų centro „Grįžtu LT“ tinklalapis www.griztu.lt**, kur pateikiama informacija planuojantiems grįžti ar atvykti į Lietuvą diasporos atstovams. Konsultacijų centro „Grįžtu LT“ konsultantai telefonu, elektroniniu paštu ir internetinio pokalbio būdu, kiti URM darbuotojai – renginių ir vizitų metu suteikė 1 847 konsultacijas (tarp jų ir Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro (toliau – IOM Lietuva) Migracijos informacijos centro „Renkuosi Lietuvą“ konsultacijos, suteiktos pereinamuoju laikotarpiu 2024 m. sausio ir vasario mėn.). URM tęsia socialinio tinklo *Facebook* paskyros „Globali Lietuva“ administravimą (27 216 sekėjų; pasiekiamumas per metus – 1 114 199 vartotojai). 2024 m. sukūrė ir administravo tris konsultacijų centro „Grįžtu LT“ socialinių tinklų paskyras: *Facebook* (2 174 sekėjai), *LinkedIn* (484 sekėjai) ir *Instagram* (492 sekėjai). URM leido ir platino kas mėnesinį URM Globalios Lietuvos departamento naujienlaiškį (442 prenumeratoriai), reguliariai elektroniniu paštu dalijosi informacija su 462 Lietuvos diasporos, valstybės įstaigų, žiniasklaidos priemonių, meno kolektyvų ir fondų kontaktiniais asmenimis. Šiais medijų kanalais buvo dalijamasi informacija apie diasporos įsitraukimo į valstybės gyvenimą ir grįžimo į Lietuvą galimybes, dalyvavimą 2024 m. vykusiuose rinkimuose ir referendume, lituanistinį švietimą, Lietuvoje ir užsienyje vykstančius renginius,

¹ Norvegijos Karalystėje, Danijos Karalystėje, Nyderlandų Karalystėje, Argentinos Respublikoje, Austrijos Respublikoje, Jungtinėje Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystėje, Airijos Respublikoje, Ispanijos Karalystėje, Čekijos Respublikoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose.

diasporos politikos įgyvendinimą, Lietuvos diasporos pilietines iniciatyvas, paramos Ukrainai telkimą, skelbiami kvietimai teikti projektinės veiklos finansavimo paraiškas, teikiama kita aktuali informacija.

Atsižvelgdama į tai, kad darbo paieška grįžtantiems yra vienas iš aktualiausių klausimų, URM itin glaudžiai bendradarbiavo su Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba): **vykdyta iniciatyva „Gal į Lietuvą?“**. Plečiant partnerių tinklą, suorganizuotas 21 renginys diasporos atstovams, pristatant Užimtumo tarnybos paslaugas ir priemones, karjeros galimybes skirtinguose šalies regionuose. Su išvykusiais tautiečiais susitikta Švedijos Karalystėje, Belgijos Karalystėje, Jungtinėje Karalystėje, Nyderlanduose, Danijoje, renginiai vyko ir Lietuvoje. Suorganizuoti 2 nuotolinių renginių ciklai (iš viso 10 renginių), kuriuose dalyviams pristatyta daugiau nei 40 įvairių sektorių ir regionų Lietuvos darbdavių, siūlančių karjeros galimybes tiek specialistams, tiek potencialiems vadovams. 2024 m. daug dėmesio skirta ryšių su užsienyje studijuojančiu lietuvių jaunimu, jų asociacijomis užmezgimui. Organizuotose darbdavių mugėse ir kituose darbo paieškos projektuose nuotoliniu būdu ir (arba) gyvai buvo suteikta 315 individualių konsultacijų, iš viso per metus Užimtumo tarnybos veiklos pristatytos apie 2 300 asmenų.

Grįžtamajai migracijai skatinti 2024 m. Užimtumo tarnyboje pradėta vykdyti nauja funkcija – 104 specialistai iš visų Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo departamentų klientų aptarnavimo skyrių parengti teikti konsultacijas grįžusiems ir apie įsikūrimą Lietuvoje svarstantiems asmenims. Vilniuje suorganizuota konsultantams skirta **konferencija „Grįžusiųjų užimtumas ir integracija“**, kurioje pristatyta diasporos politika, naujos partnerystės ir efektyvūs paslaugų teikimo principai. Su konsultuojančiųjų komanda reguliariai vykdomi koordinaciniai susitikimai veiklai aptarti.

Įgyvendintas ir visuomenei pristatytas naujas **skaitmeninis įrankis „Lietuvos regionų žemėlapis“**, kuriame pateikiama daugiau nei 50 svarbių rodiklių apie kiekvieną Lietuvos savivaldybę, įskaitant darbo, būsto, švietimo, makroekonominius ir kitus rodiklius. Nurodytas įrankis aktualus planuojantiems grįžti į Lietuvą, taip pat institucijoms ir savivaldybėms, komunikuojant apie galimybes grįžtantiems į Lietuvą asmenims įsikurti konkrečioje vietovėje. Įrankis susilaukė itin teigiamo žiniasklaidos, visuomenės ir socialinių partnerių, įskaitant savivaldybių atstovus, įvertinimo. Pirmosiomis savaitėmis įrankiu spėta pasinaudoti daugiau nei 7 000 kartų.

Susitikimuose su visų savivaldybių atstovais URM ragino savivaldybes aktyviau įsitraukti į **grįžimo į Lietuvą skatinimo veiklas**: parengtos ir išplatintos rekomendacijos savivaldybėms grįžtamosios migracijos skatinimo srityje; 2024 m. kovo 5–6 d. Lietuvos savivaldybių asociacijos organizuotame seminare savivaldybių atstovams pristatyta konsultacijų centro „Grįžtu LT“ veikla; 2024 m. lapkričio 12 d. kartu su Lietuvos savivaldybių asociacija organizuotas valstybės institucijų ir savivaldybių susitikimas „Savivaldybių įsitraukimas, įgyvendinant Lietuvos diasporos politiką“, kurio metu diskutuota, kaip paskatinti grįžimą ir padėti grįžtantiems tautiečiams integruotis į vietos bendruomenes.

Siekiant patraukliai pristatyti diasporos istoriją Lietuvos visuomenei, bendradarbiaujant su radijo stotimi „Žinių radijas“ organizuotas 5 teminių „Protų mankštos“ laidų ciklas (laidų tiesiogiai klausėsi 37,8 tūkst. radijo klausytojų), prieš kiekvieną laidą buvo pristatoma konsultacijų centro „Grįžtu LT“ veikla.

URM didelį dėmesį skyrė **Lietuvos diasporos jaunimui** – bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos institucijomis ir organizacijomis, nuolat atnaujinama Lietuvos diasporos jaunimui skirtų stažučių, praktikos, savanorysčių, pažintinių programų Lietuvoje duomenų bazė (iš viso siūloma per 180 galimybių 60 valstybės institucijų, įstaigų Lietuvoje), inicijuotas bendros informacinio turinio apie studijų Lietuvos aukštosiose mokyklose galimybės platformos sukūrimas ir esamų platformų tobulinimas, organizuotas studijų Lietuvoje galimybių pristatymas diasporos jaunimui. URM organizavo pažintinę Lietuvos institucijų ir įstaigų programą užsienyje studijuojantiems lietuviams; grįžimo ar atvykimo į Lietuvą galimybės pristatytos 4 diasporos jaunimo renginiuose; sudaryta galimybė Kazickų šeimos fondo organizuojamoje programoje „Bring Together Lithuania“ dalyvauti jaunuoliui iš Argentinos. 23 užsienio lietuviai, studijuojantys užsienio aukštosiose mokyklose, atliko praktiką URM ir diplomatinėse atstovybėse. 2024 m. liepos 22–26 d. organizuota Lietuvos

ambasadoriaus Jungtinėse Amerikos Valstijose fondo ateities lyderiams stažuotė, kurios tikslas – ugdyti Lietuvos diasporos lyderius ir stiprinti jų ryšį su Lietuva.

Bendradarbiaujant su Lietuvos nacionaline Martyno Mažvydo biblioteka ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, 2024 m. **tęstas projekto „Knygų startas“ įgyvendinimas**, per diplomatinės atstovybės įteikta ankstyvojo skaitymo lauknešėlių užsienyje gimusiems Lietuvos Respublikos piliečiams. Iniciatyvos tikslas – stiprinti užsienyje gyvenančių lietuvių ryšį su Tėvyne, ugdyti tautinę tapatybę ir pilietiškumą, skatinti ankstyvąjį lituanistinį ugdymą ir grįžimą į Lietuvą. Į šią iniciatyvą 2024 m. įsitraukė 52 diplomatinės atstovybės, kurioms dalinti perduota 2 560 ankstyvojo skaitymo lauknešėlių.

URM koordinavo ir įgyvendino **Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių, gyvenančių humanitarinės krizės ištiktose šalyse, patekusių į ekstremaliąsias situacijas ir esančių karinio konflikto apimtose teritorijose, perkėlimo į Lietuvą ir paramos jų integracijai veiklą**. 2024 m. pagal Lietuvos Respublikos asmenų perkėlimo į Lietuvos Respubliką įstatymą buvo tęsiamas asmenų perkėlimas iš Venesuelos Bolivarų Respublikos (toliau – Venesuela) ir karo apimtos Ukrainos. Iki 2024 m. pabaigos iš viso buvo perkeltas 291 asmuo (136 – iš Venesuelos, 155 – iš Ukrainos), iš jų 2024 m. perkelta 12 asmenų (2 – iš Venesuelos, 10 – iš Ukrainos). Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. 518 prašymai dėl perkeliamojo asmens iš humanitarinės krizės apimtos Ukrainos į Lietuvą statuso suteikimo priimami iki 2025 m. birželio 30 d.

Siekdama stiprinti užsienyje gyvenančių lietuvių ryšį su Tėvyne, ugdyti tautinę tapatybę, skatinti lituanistinį ugdymą, didinti lituanistinių mokyklų ir jas lankančių mokinių skaičių bei lengvinti grįžimą į Lietuvą, URM daug dėmesio skyrė **lituanistinio švietimo užsienyje viešinimo temai**: 2024 m. organizavo ketvirtąją lituanistinio švietimo užsienyje viešinimo kampaniją (per socialinius tinklus pasiekta apie 1,7 mln. vartotojų auditorija), kurios šūkis „Arčiau savų“ atkreipė dėmesį ir į grįžimo į Lietuvą galimybes, organizavo arba dalyvavo organizuojant lituanistinį švietimą populiariausius renginius.

Siekiant, kad Lietuvos Respublikos piliečiai ir lietuvių kilmės asmenys (toliau – užsienio lietuviai) atvyktų į Lietuvą studijuoti šalies aukštosiose mokyklose ir galėtų sėkmingai konkuruoti su visais Lietuvos stojančiaisiais, ir **toliau tęsiama parama šiai asmenų grupei**: stojant į aukštąsias mokyklas užsienio lietuviams pridedami papildomi balai, skiriamos valstybinės stipendijos ir socialinės išmokos, skiriamas finansavimas lietuvių kalbos ir kultūros kursams Lietuvos aukštosiose mokyklose, sudarytos sąlygos konkurso būdu gauti valstybės paramą lituanistinėms studijoms ar lietuvių kalbos ir kultūros kursams Lietuvos aukštosiose mokyklose (2024 m. paramą gavo 234 užsienio lietuviai, studijuojantys Lietuvos aukštosiose mokyklose; lituanistinės studijos buvo apmokėtos 14 užsienio lietuvių, lietuvių kalbos ir kultūros kursuose dalyvavo 66 užsienio lietuviai; finansuoti 50 užsienio lietuvių mokytojų ir dėstytojų intensyvūs kursai pagal lituanistinio švietimo programas; sukurtos ir akredituotos 3 kvalifikacijos tobulinimo programos lituanistinio švietimo vykdytojams).

Bendrajame ugdyme Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM) palaiko glaudų ryšį su užsienio lietuviams per **lituanistinio švietimo rėmimo ir skatinimo programas** (užsienyje veikia 8 formaliojo švietimo lietuviškos mokyklos, 2 lietuviškos sekcijos Europos mokyklose ir 10 Europos mokyklų, kuriose yra lietuvių kalbos dalykas; taip pat veikia 253 neformalųjų švietimą teikiančios lietuviškos mokyklos). Nuo 2023 m. užsienyje veikiančios neformaliojo lituanistinio švietimo mokyklos, vykdančios lituanistinio švietimo programas, yra remiamos Lietuvos valstybės biudžeto lėšomis (lituanistinio švietimo įstaigoms sudarytos sąlygos iš skirtų lėšų padengti mokyklos patalpų nuomos mokesčius, išmokėti atlyginimus mokytojams, įsigyti ugdymui skirtų priemonių).

Bendradarbiaujant ŠMSM ir Nacionalinei švietimo agentūrai įgyvendintas ES struktūrinių fondų lėšomis remtas **Skaitmeninių išteklių sukūrimo ir adaptavimo (užsienio lietuviškų mokyklų mokiniams pradiniam ir pagrindiniam ugdymui) projektas**, kurio metu sukurtos skaitmeninės mokymo priemonės pagal Lituanistinio švietimo integruotą programą 2–10 klasėms. Jomis gali naudotis ne tik užsienyje besimokantys lietuviai, bet ir Lietuvos mokyklas lankantys ukrainiečiai, kiti užsieniečiai, taip pat iš užsienio grįžę lietuviai, kurie papildomai mokosi lietuvių

kalbos. Priemonės skirtos mokytis lietuvių kalbos bei susipažinti su Lietuvos istorija, geografija, kultūra.

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministrui patvirtinus Litanistinio švietimo integruotos programos pakeitimus, sukurta ir veikia pasiekimų įvertinimo sistema pagal Litanistinio švietimo integruotą programą, bendradarbiaujant su Nacionaline švietimo agentūra, toliau **kuriama Lietuvių kalbos testavimo pagal Bendruosius Europos kalbų matmenis sistema**. Sudarytos sąlygos litanistinių mokyklų mokytojams užsienyje įgyti reikiamą kvalifikaciją ir ją tobulinti, Lietuvoje veikianti mokytojų veiklos vertinimo sistema pritaikoma litanistinių mokyklų mokytojų poreikiams. Užtikrintas lietuviškų formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigų užsienyje išlaikymas, teikta metodinė pagalba, paremti litanistinį švietimą vykdantys pedagogai, vykdytas mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, paremtos vaikų vasaros stovyklos ir vaikų edukacinė-kultūrinė veikla Lietuvoje ir užsienyje, skirta parama užsienio lietuvių neformaliojo litanistinio švietimo ir sporto projektams; užtikrinant litanistinių mokyklų mokytojams ir mokiniams lietuvių kalbos ir kitų litanistinių dalykų mokymąsi nuotoliniu būdu, buvo nupirktos mokymosi platformų „Eduka“ ir „Ema“ licencijos. Iš viso pagal pareikštą poreikį buvo aprūpintos 47 litanistinės mokyklos.

Buvo tęsiamas vienkartinės (4,1 MMA dydžio) **išmokos grįžusiems aukštos kvalifikacijos specialistams administravimas**. Šios išmokos tikslas – ne tik pritraukti užsienyje gyvenančius aukštos kvalifikacijos specialistus, bet ir juos išlaikyti Lietuvoje. Vienkartinė paskata (ne daugiau nei 7,2 MMA) suteikiama ir darbdaviui, įdarbinusiam iš užsienio pritrauktą darbuotoją.

Per 2024 m. buvo pateikti 473 prašymai skirti atvykimo išmoką iš užsienio pritrauktiems darbuotojams. Įvertinus asmenų prašymus skirti išmoką iš užsienio pritrauktiems darbuotojams, atitinkantiems Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 48¹ straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas, ir asmenų prašymus skirti atvykimo išmoką iš užsienio pritrauktiems darbuotojams, atitinkantiems Užimtumo įstatymo 48¹ straipsnio 2 dalyje nustatytas sąlygas, **194 asmenims buvo paskirta atvykimo išmoka** (257 asmenims, nustačius neatitiktis teisės aktų reikalavimams, atvykimo išmoka iš užsienio pritrauktiems darbuotojams nebuvo skirta, 22 prašymai nenagrinėti – 21 dubliavosi, 1 pateiktas netinkamai). 2024 m. taip pat buvo gauti 89 prašymai skirti išmoką darbdaviui, pritraukusiam darbuotoją iš užsienio: 59 prašymai atitiko Užimtumo įstatymo 48² straipsnio reikalavimus, juos pateikusiems darbdaviams išmoka buvo skirta, 30 darbdavių prašymų, nustačius neatitiktis teisės aktų reikalavimams, tenkinti nebuvo.

Užimtumo tarnybos užsakymu buvo atliktas **darbdavių nuomonės tyrimas dėl grįžusių lietuvių įdarbinimo**, kurio rezultatai parodė gerėjantį įmonių atstovų požiūrį į emigracinės patirties turinčius darbuotojus: teigiamai vertinama jų užsienyje įgyta patirtis ir išsilavinimas, iniciatyvumas bei noras įsitraukti į darbo procesą.

Bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM), Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – EIMIN), organizacijomis „Global Lithuanian Leaders“ ir Pasaulio lietuvių bendruomene, diasporos atstovais, šalies verslo įmonėmis, **pristatyta iniciatyva „Diasporai draugiškas darbdavys“**, skirta skatinti Lietuvos darbdavius deklaruoti draugišką požiūrį į grįžtančiuosius, o diasporos atstovus – rinktis karjeros galimybes Lietuvoje ir lengviau atrasti juos priimti pasirengusius darbdavius.

Grįžtamosios migracijos skatinimo, karjeros galimybių Lietuvoje, grįžtantiems aktualių Užimtumo tarnybos paslaugų pristatymas vykdytas „Delfi“ kanale, regioninėse ir užsienio lietuvių žiniasklaidos priemonėse, TV žurnalo „Pasaulio Lietuva“ laidose, transliuotose televizijos kanale „Lietuvos ryto TV“, LRT radijo laidoje „Ryto garsai“, Vilniaus ir Kauno oro uostuose esančiuose stenduose, interneto svetainėje www.galilietuva.lt. Vykdoma nurodytų veiklų tęstinumą, numatyta socialinių partnerių tinklo plėtra, įtraukiant diasporos ir jaunimo organizacijas, stiprinant bendradarbiavimą su savivaldybėmis, pristatant užimtumo ir integracijos galimybes regionuose. Taip pat numatyta ir toliau vykdyti kontaktinius ir nuotolinius susitikimus, pristatant Lietuvos darbo rinkos pokyčius ir Užimtumo tarnybos priemones bei paslaugas, skatinančias įgūdžių atnaujinimą, kvalifikacijos kėlimą, aukštų kompetencijų įgijimą ir kt.

2024 m. EIMIN atliko viešąjį bendradarbiavimo su užsienio lietuvių profesionalais plėtros paslaugų pirkimą. Jį laimėjo ir **paslaugas suteikė VŠĮ „Global Lithuanian Leaders“**, su kuria 2024 m. gegužės 21 d. buvo pasirašyta paslaugų viešojo pirkimo–pardavimo sutartis Nr. 8-141/2024.

VŠĮ „Global Lithuanian Leaders“ surado **300 naujų užsienio lietuvių profesionalų, įtraukė juos į 4 eksporto klubo renginius**, taip pat, pasitelkdama užsienio lietuvių profesionalus, paskelbė 30 informacinių pranešimų siekdama pristatyti verslo galimybes Lietuvoje ir su tuo susijusius VŠĮ Inovacijų agentūros organizuojamus renginius (eksporto klubus, verslo misijas, parodas ir kt.), suteikė 36 konsultacijas Lietuvos įmonėms, iš kurių 10 įmonių – iš turizmo srities, o 26 – iš kitų įvairių sektorių, suorganizavo užsienio lietuvių įsitraukimą į 10 verslo misijų, parodų, mugių skirtingose valstybėse, įtraukė 40 užsienio lietuvių profesionalų į kontaktų paieškos sistemą, atliko 3 prioritetinių ekonomikos sektorių apžvalgų pristatymus Lietuvos diasporos atstovams ir suorganizavo 6 diasporos atstovų grupės vizitus į pažangias Lietuvos įmones.

EIMIN antrus metus įgyvendino priemonę, skirtą diasporos projektams įgyvendinti ekonominės diplomatijos srityje. **Subsidijos skirtos diasporos profesionalų klubų ir kitų diasporos organizacijų veikloms** (tiksliniams renginiams), kuriomis siekiama pritraukti investicijas ir talentus į Lietuvą, plėsti šalies eksporto rinkas, didinti atvykstantįjį turizmą. Šiais renginiais užsienyje gyvenantys lietuviai profesionalai, pasinaudodami savo turimais kontaktais, užsienio auditorijai pristato informaciją apie Lietuvos eksporto galimybes, verslo ir investicinę aplinką Lietuvoje. Profesionalų klubų įveiklinimas neformaliais būdais pristatyti Lietuvos verslo aplinką užsienio lietuviams profesionalams sudaro galimybę prisidėti prie gerovės Lietuvoje kūrimo būnant užsienyje. Jų turimi neformalūs kontaktai leidžia pasiekti platesnę auditoriją ir papildo komercijos atašė, Lietuvos atstovybių kuriamą tinklą.

Priemonė pradėta įgyvendinti 2023 m. rudenį, jai skirta 50 tūkst. (didžiausia galima vienam projektui skirti suma siekia 10 tūkst. EUR). 2023 m. įgyvendinti 5 projektai už 32 tūkst. EUR, o 2024 m. – **8 projektai už 62 tūkst. EUR**. Projektai įgyvendinti Jungtinėse Amerikos Valstijose, Kanadoje, Jungtinėje Karalystėje, Nyderlanduose, Ispanijoje, Švedijoje, Latvijos Respublikoje (toliau – Latvija), Norvegijoje; įgyvendintų projektų temos: Lietuvos finansinių technologijų ekosistemos ir ekonominio potencialo pristatymo renginys britų kompanijų atstovams ir investuotojams; skaitmeninimas gyvybės mokslų srityje pasitelkiant tarptautines partnerystes (Norvegija); Lietuvos investicinės aplinkos pristatymo renginys Nyderlandų verslo įmonių vadovams; Švedijos lietuvių profesionalų verslo forumas „Verslo tiltas“. Įgyvendinant projektus, ypatingai skatinamas komercijos atašė įsitraukimas ir profesionalų klubų bendradarbiavimas su Lietuvos ambasadomis užsienyje.

2. IMIGRACIJOS SRITIS

2022 m. pakeistos užsieniečių teisinę padėtį reglamentuojančios teisės aktų nuostatos, kuriomis buvo supaprastintos imigracijos taisyklės, sutrumpintos procedūros ir išplėstas jų prieinamumas, taip pat auganti ekonomika – šie veiksniai 2024 metais sudarė prielaidas **augantiems užsieniečių, atvykstančių į Lietuvą dirbti, srautams**. Praeitų metų kovo ir lapkričio mėnesiais užsieniečių, turinčių leidimus gyventi Lietuvoje, skaičius buvo pasiekęs visų laikų rekordą – 227 tūkstančius, tai yra, 7,8% nuo visų Lietuvos gyventojų. Tačiau kartu pažymėtina, kad, sustiprinus migracijos procesų kontrolę, 2025 m. sausio 1 d. pirmą kartą nuo 2016 metų fiksuotas Lietuvoje gyvenančių užsieniečių skaičiaus mažėjimas.

Remiantis 2023 m. pabaigoje Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos kartu su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – SADM) ir kitomis atsakingomis institucijomis atlikto 2022 m. birželio 30 d. priimto įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimų poveikio Lietuvos darbo rinkai, valstybės saugumui bei demografiniai situacijai vertinimo rezultatais, jau 2023 m. pabaigoje buvo nuspręsta griežtinti imigracijos procedūras ir užsieniečių įdarbinimo tvarką, atsižvelgiant į nacionalinio saugumo interesus, taip pat optimizuoti išorės paslaugų teikėjo centrų tinklą.

2024 m. sausio 5 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2024 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. IV-17 patvirtinti Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo pakeitimai, kuriuose numatyti kriterijai, kada **įmonė negali teikti tarpininkavimo raštų, o jos pateikti tarpininkavimo raštai atšaukiami**.

Siekiant užtikrinti aiškią atrankos tvarką bei atliepti saugumo, užsienio politikos ir darbo rinkos poreikius, vidaus reikalų ministro įsakymu buvo **patvirtinti atrankos kriterijai užsienio**

valstybėms, kuriose galima pateikti prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje per išorės paslaugų teikėją (toliau – IPT). Patvirtinta metodika, kuria nustatomas aptarnaujamų užsieniečių skaičius kiekviename IPT padalinyje. Nuo 34 iki 30 sumažintas IPT padalinių skaičius, įvesta išankstinė prašymų peržiūra, sugriežtintos prašymų išduoti leidimus laikinai gyventi Lietuvoje per IPT sąlygos (nuo praėjusių metų gruodžio 1 d. visais leidimų laikinai gyventi Lietuvoje ir nacionalinių vizų išdavimo pagrindais į IPT padalinį gali kreiptis tik tos valstybės, kurioje veikia išorės paslaugų teikėjo padalinys, piliečiai). Numatytos ir išimties tam tikroms užsieniečių kategorijoms (pvz., šeimos susijungimo, studijų pagrindu, užsienietis ketina dirbti aukštos kvalifikacijos darbą arba atvyksta kaip dėstytojas ar tyrėjas). Tokie pakeitimai neriboja prioritetinių kategorijų užsieniečių atvykimo, tačiau reguliuoja atvykstančiųjų dirbti srautus bei didina paslaugos prieinamumą tos šalies piliečiams, kurioje yra išorės paslaugų teikėjas.

Vidaus reikalų ministerija kartu su SADM parengė ir 2024 m. birželio 20 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pataisas, **sugriežtinančias užsieniečių įdarbinimo sąlygas ir numatančias reikalavimus įmonėms**, kviečiančioms juos dirbti Lietuvoje (įmonės privalo turėti reikiamas licencijas, būti nebaustos už nepranešimą apie pasikeitusius duomenis arba melagingų duomenų pateikimą, privalo vykdyti veiklą, kuriai kviečia užsienietį; darbdaviui nustatyta pareiga įdarbinti užsienietį visą darbo laiką, grąžintas reikalavimas darbdaviui pateikti informaciją apie užsieniečio turimą kvalifikaciją ir patirtį, ribojamas darbas keliems darbdaviams, Lietuvoje dirbti gali tik leidimą gyventi turintys užsieniečiai).

Minėtame įstatyme taip pat buvo **nustatytas naujas kvotos užsieniečiams, atvykstantiems į Lietuvą darbo pagrindu, apskaičiavimo mechanizmas**, kuris taikomas nuo 2025 metų, – kvotos dydis kalendoriniams metams negali būti didesnis nei 1,4 proc. praėjusių metų liepos 1 d. VDA paskelbto Lietuvos nuolatinių gyventojų skaičiaus dydžio (kvota ir toliau netaikoma aukštos kvalifikacijos darbuotojams (Mėlynosios kortelės turėtojams)). Taip pat nustatyta, kad, išnaudojus kvotą, leidimas laikinai gyventi gali būti išduotas tik užsieniečiui, kuriam darbdavys numato mokėti mėnesinį darbo užmokestį, *ne mažesnę negu 1,2 paskutinio paskelbto kalendorinių metų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio (BDU) dydžio*, arba kuris ketina dirbti pagal profesiją, įtrauktą į Aukštą pridėtinę vertę kuriančių profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvoje, sąrašą (tvirtina EIMIN pagal Užimtumo įstatymo 48¹ str. 7 d.), ir kuriam darbdavys numato mokėti mėnesinį darbo užmokestį, *ne mažesnę negu vieno paskutinio paskelbto kalendorinių metų vidutinio mėnesinio BDU dydžio*.

2024 m. liepos 6 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 1458 „Dėl Konkrečių valstybės rinkliavos dydžių sąrašo ir valstybės rinkliavos mokėjimo ir grąžinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimas, kuriuo nuo rugpjūčio 1 d. nustatyta **50 Eur valstybės rinkliava už fizinio ar juridinio asmens, teikiančio darbdavio išpareigojimą įdarbinti užsienietį** (tarpininkavimo raštą) dėl nacionalinės vizos išdavimo ar leidimo laikinai gyventi išdavimo ar keitimo užsieniečiui, ketinančiam dirbti Lietuvos Respublikoje (išskyrus atvejus, kai užsienietis ketina dirbti dėstytoju arba tyrėju), arba dėl užsieniečio darbdavio ar darbo funkcijos keitimo, išpareigojimų vertinimą.

Užimtumo tarnyba, siekdama derinti darbo jėgos pasiūlos atitiktį paklausai, iki 2025 m. sausio 1 d. kiekvienais metais rengė Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą pagal ekonominės veiklos rūšis (toliau – Trūkstamų profesijų sąrašas). Užimtumo tarnybos direktoriaus įsakymu buvo patvirtintas Trūkstamų profesijų sąrašas 2024 m. – sąraše buvo nurodyta 110 profesijų, iš kurių 35 profesijos priklausė statybos sektoriui, 64 – pramonės sektoriui, 8 – paslaugų sektoriui ir 3 – žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriui. Siekiant spręsti darbo jėgos trūkumo problemą, Užimtumo tarnyba 2024 m. išdavė daugiau nei 6,5 tūkst. dokumentų, leidžiančių užsieniečiams iš trečiųjų šalių dirbti Lietuvoje: 993 leidimus dirbti ir 5 560 sprendimų dėl užsieniečio darbo atitikties šalies darbo rinkos poreikiams.

Per 2024 metus Užimtumo tarnyba išdavė 878 leidimus dirbti sezoninį darbą, 30 leidimų dirbti užsieniečiams, ketinantiems Lietuvoje dirbti pagal darbo sutartį ir 85 leidimus dirbti komandiruotiems užsieniečiams – tai mažiausias išduotų leidimų dirbti skaičius per pastaruosius 5 metus. Sumažėjusiam išduodamų leidimų dirbti skaičiui didelę įtaką turėjo aplinkybė, kad **nuo 2024 m. liepos 1 d. nacionalinės vizos darbo pagrindu išduodamos tik sezoniniams arba komandiruotiems darbuotojams iš trečiųjų šalių**.

Praeitais metais **išaugo priimtų sprendimų dėl užsieniečio darbo atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams skaičius** (5560), kuris nagrinėjamu laikotarpiu buvo 1,4 karto didesnis nei 2023 m. (4002). Daugiau kaip pusę (52 proc.) visų per 2024 m. priimtų sprendimų dėl užsieniečio darbo atitikties sudarė sprendimai laikinojo įdarbinimo įmonėms.

2024 m. daugiausiai dokumentų dėl teisės užsieniečiams dirbti Lietuvoje, kaip ir praėjusiais metais, buvo išduota asmenims, ketinantiems šalies įmonėse dirbti tarptautinio krovinių vežimo transporto priemonės vairuotojais. Populiarios buvo ir tarptautinio keleivių vežimo transporto priemonės vairuotojų, kelininkų, virėjų, maisto pusegminių ruošėjų, vairuotojų ekspeditorių pareigos. Sugriežtinus imigracijos teisinį reguliavimą ir sustiprinus migracijos kontrolės priemones, **dėl piktnaudžiavimų imigracijos procedūromis 2024 metais 78 įmonėms buvo uždrausta teikti tarpininkavimo raštus dėl užsieniečių atvykimo.**

2024 m. pabaigoje, sugriežtinus teisinį reglamentavimą, buvo **stebimas bendro užsieniečių skaičiaus Lietuvoje sumažėjimas**. Reikšmingai sumažėjo Rusijos Federacijos, Baltarusijos bei Ukrainos piliečių skaičius. Nors centrinės Azijos (Azerbaidžano, Kazachstano, Kirgizijos, Tadžikistano, Uzbekistano) piliečių pateikiamų prašymų išduoti leidimus gyventi Lietuvoje skaičius išliko didelis, tačiau metų pabaigoje buvo stebimas mažėjantis priimtų sprendimų išduoti šių valstybių piliečiams leidimus laikinai gyventi darbo pagrindu skaičius. 2024 m. į Lietuvą užsieniečiams, **atvykusiems dirbti, buvo išduoti 66 186 leidimai laikinai gyventi**, palyginti su 2023 m. – 79 397 (pagrindinės kilmės šalys – Baltarusija, Uzbekistanas, Tadžikistanas, Ukraina, Indija). Griežtesnė užsieniečių kontrolė, įsigalioję teisės aktų pakeitimai, kuriais įvesti nauji skaidrumo kriterijai bei reikalavimai užsieniečius įdarbinančioms įmonėms, papildomi ribojimai į Lietuvą norintiems atvykti užsieniečiams – visa tai lėmė reikšmingą panaikintų, atsisakytų išduoti bei pakeisti leidimų laikinai gyventi skaičiaus statistikos pokytį. Per 2023 m. Migracijos departamentas atsisakė išduoti ar pakeisti 2 681 leidimą laikinai gyventi, 8 086 tokius dokumentus panaikino, tuo tarpu **2024 m. atsisakytų išduoti ar pakeisti leidimų laikinai gyventi skaičius išaugo iki 8 271, panaikintų – 29 673.**

Didžiausią panaikintų leidimų laikinai gyventi dalį – beveik 16 tūkst. – sudaro leidimai laikinai gyventi, panaikinti dėl to, jog buvo nutraukta darbo sutartis su užsieniečiu. Reikėtų pažymėti, kad, Migracijos departamento duomenimis, 2024 m. buvo priimti **525 sprendimai atsisakyti išduoti ar pakeisti leidimus laikinai gyventi** dėl užsieniečio keliamos grėsmės Lietuvos Respublikoje valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai, dėl grėsmės viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai buvo panaikinta **220 leidimų laikinai gyventi.**

Igyvendinant įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 4 straipsnio nuostatas, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VSAT) ir Lietuvos policija **atlieka patikrinimą** ir teikia Migracijos departamentui išvadas dėl užsieniečių, kurie kreipėsi į Migracijos departamentą **dėl leidimo gyventi išdavimo, keliamos grėsmės viešajai tvarkai ar visuomenei bei nelegalios migracijos grėsmės**. VSAT pagal kompetenciją 2024 m. patikrino 55 264 užsieniečius, parengtos 42 išvados, kad užsienietis gali kelti grėsmę viešajai tvarkai ar visuomenei. Lietuvos policija pagal kompetenciją įvertino turimą informaciją apie 66 521 užsienietį ir pateikė 106 išvadas, kad užsienietis gali kelti grėsmę viešajai tvarkai ar visuomenei.

Intensyviai vykdomos ir kontrolės priemonės – įmonės ir užsieniečius tikrina Migracijos departamentas, policija, VSAT kartu su Valstybine darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Valstybine mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos.

2024 m. liepos 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 pakeitimo nuostatos, kurios įtvirtino, jog **dirbančių užsieniečių šeimos nariai** (sutuoktiniai, partneriai, šeimos nariai), turintys leidimą laikinai gyventi arba Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę, patvirtinančią jo teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, **draudžiami privalomuoju sveikatos draudimu.**

2024 m. lapkričio 16 d. įsigaliojo 2024 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. 1V-675 patvirtinti Leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo tvarkos aprašo pakeitimai, kuriais **prailgintas terminas prašymo pakeisti leidimą laikinai gyventi pateikimui** – prašymas gali būti pateikiamas ne anksčiau kaip prieš 6 mėnesius iki užsieniečio turimo leidimo laikinai gyventi galiojimo pabaigos (ankstesnis tokio prašymo pateikimo terminas buvo 4 mėnesiai).

Įgyvendinant EIMIN ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programos pažangos priemonę Nr. 05-001-01-15-02 „Skatinti talentų ir kompetencijų pasiūlą pažangiai ekonomikai“, buvo vykdomos **veiklos, susijusios su reikalingų kvalifikacijų turinčių, aukštą pridėtinę vertę kuriančių specialistų imigracijos skatinimu**: per 2024 m. buvo išmokėtos **194 atvykimo išmokos asmenims ir 59 išmokos darbdaviams**, pritraukusiems itin aukštos kvalifikacijos specialistus iš užsienio. Pagrindinės asmenų, kuriems buvo paskirta atvykimo išmoka, profesijos: programinės įrangos kūrėjai, programuotojai, inžinieriai programuotojai. Įgyvendinus projektą „TALENT-REACH 1: įėjimo į naujas užsienio rinkas modelio koncepto ir inovatyvių bandomųjų priemonių, skirtų reikiamiems specialistams iš užsienio pritraukti, sukūrimas“, buvo sukurti trys produktai – aukštos pridėtinės vertės sektorių darbo vietoms reikiamų kvalifikacijų specialistų iš užsienio šalių pritraukimo priemonės: Įėjimo į naujas reikiamų specialistų iš užsienio pritraukimo rinkas modelio koncepto aprašas, Talentų partnerysčių, įgyvendinamų valstybės biudžeto lėšomis, IT specialistams pritraukti koncepto aprašas ir Nuotolinio darbo Lietuvoje kaip galimybės susipažinti su Lietuvos darbo rinka prieš priimant sprendimą relokautis rinkodaros priemonės aprašas.

Nors užsieniečiams, ketinantiems dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, imigracijos taisyklės yra supaprastintos, pateikę prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi kaip užsieniečiui, ketinančiam dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, (Mėlynąją kortelę) užsieniečiai gali pradėti dirbti iš karto, įgyvendinamos priemonės, kuriomis siekiama pritraukti **aukštos profesinės kvalifikacijos užsieniečius**, šių užsieniečių (atvykstančių į Lietuvą dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą), palyginus su kitais darbo pagrindais į Lietuvą atvykstančių užsieniečių skaičiumi, **atvyksta nedaug**: 2024 m. šiuo pagrindu buvo išduoti ar pakeisti 2 008 leidimai laikinai gyventi (2023 m. – 2 052), iš jų – 1 515 išduota, 493 – pakeista.

2024 m. EIMIN buvo pateikta 19 prašymų dėl užsieniečių profesinės patirties prilyginimo aukštojo mokslo kvalifikacijai, vadovaujantis Vyriausybės 2017 m. kovo 22 d. nutarimo Nr. 211 „Dėl profesinės patirties prilyginimo aukštojo mokslo kvalifikacijai ir tai patvirtinančio dokumento išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nuostatomis. 15 trečiųjų valstybių piliečių įgyta 5 metų ar 3 metų profesinė patirtis buvo prilyginta aukštojo mokslo kvalifikacijai ir išduotas tai patvirtinantis dokumentas. Užsieniečiai siekia įsidarbinti pagal Lietuvoje trūkstamas profesijas, kurių daugumą sudaro profesijos, susijusios su IRT sritimi (inžinierius programuotojas, programinės įrangos testuotojas, programuotojas, kompiuterinių žaidimų programų kūrėjas, kompiuterinių sistemų inžinierius, grafikos dizaineris ir kt.).

Norintiems Lietuvoje dirbti pagal reglamentuojamą profesiją ar laikinai ir kartais teikti paslaugas, **taikomos profesinių kvalifikacijų pripažinimo sąlygos ir principai**, įtvirtinti Reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatyme. Tokiu būdu ES ir trečiųjų valstybių piliečiai, profesines kvalifikacijas įgiję ES ar trečiosiose valstybėse, gali dirbti pagal tą pačią reglamentuojamą profesiją, kurios kvalifikaciją jis laikomas turinčiu kilmės valstybėje.

2024 m. VŠĮ Inovacijų agentūra gavo ir įvertino 196 užsienio startuolių (inovatyvių verslų), pageidaujančių dalyvauti „Startup Visa Lithuania“ programoje ir perkelti savo startuolio veiklą į Lietuvą, paraiškas. Pasinaudojus programa 2024 m. Lietuvoje **įsteigta 13 startuolių įmonių**. Iš viso nuo „Startup Visa Lithuania“ programos pradžios, t. y. nuo 2017 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d., Lietuvoje įsteigtos 137 startuolių įmonės.

3. PRIEGLOBSČIO (TARPTAUTINĖS APSAUGOS) SRITIS. LAIKINOJI APSAUGA

2024 m. priimtas ES Migracijos ir prieglobsčio paktas. Jame pateikiamas visapusiškas požiūris, kuriuo remiantis sutelkiama politika migracijos, prieglobsčio, integracijos ir sienų valdymo srityse. Minėtu paktu numatoma sukurti greitesnius ir sklandesnius migracijos procesus, taip pat tvirtesnę migracijos ir sienų politikos valdymą. Paktas įsigaliojo 2024 m. birželio 12 d., tačiau jo įgyvendinimo pradžia nukelta 2 metams, kad valstybės narės galėtų tinkamai pasirengti. Pakto vienas iš esminių tikslų – užtikrinti valstybėse narėse pusiausvyrą tarp solidarumo ir atsakomybės.

Siekiant laiku užtikrinti sklandų pasirengimą Paktui įgyvendinti, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2024 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. 1V-336 buvo **sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė**, kuriai pavesta įvertinti Lietuvos Respublikos migracijos ir prieglobsčio sistemos pajėgumus, spragas ir poreikius, atsižvelgiant į Pakto nustatytą reglamentavimą, parengti nacionalinį Pakto įgyvendinimo planą ir koordinuoti jo įgyvendinimą bei kita su Paktu susijusi veikla. **Europos Sąjungos Migracijos ir prieglobsčio pakto nacionalinis įgyvendinimo planas** buvo patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2024 m. gruodžio 10 d. įsakymu Nr. 1V-742/AI-895, taip pat buvo parengtas Nenumatytų atvejų plano projektas.

Tebesant hibridinėms grėsmėms iš Baltarusijos ir Rusijos ir toliau išlieka aktualus migracijos instrumentalizavimas, keliantis grėsmę nacionaliniam saugumui. Reaguojant į instrumentalizuotos migracijos keliamą grėsmę, Europos Komisija 2024 m. gruodžio 11 d. pateikė komunikatą Europos Parlamentui ir Tarybai dėl kovos su hibridinėmis grėsmėmis, kylančiomis naudojant migraciją kaip ginklą, ir saugumo prie ES išorės sienų stiprinimo ([COM/2024/570](#)). Nepaisant to, kad komunikatas nėra teisiškai įpareigojantis – tai svarbus politinis dokumentas, kuriame konstatuojama, kad, trečiosioms šalims naudojant migraciją kaip ginklą prieš valstybes nares, pastarosios **turi teisę pasinaudoti Sutarties dėl ES veikimo (SESV) 4 ir 72 straipsniais ir imtis nacionalinių priemonių, nukrypstant nuo antrinės ES teisės**.

Seimui priėmus Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimus, **pertvarkyta migrantų priėmimo ir apgyvenimo sistema** – nuo 2025 m. sausio 1 d. pradėjo veiklą priėmimą užtikrinanti įstaiga – Priėmimo ir integracijos agentūra, užtikrinanti migrantų apgyvendinimo centralizavimą vienoje įstaigoje, taip pat socialinių ir kitų būtiniausių paslaugų jiems teikimą. Siekiant užtikrinti vienodus prieglobsčio prašytojų priėmimo standartus, minėto įstatymo pataisomis įtvirtinta savo pasirinktoje gyvenamojoje vietoje gyvenančių prieglobsčio prašytojų teisė naudotis tomis pačiomis priėmimo sąlygomis, kaip ir Priėmimo ir integracijos agentūros valdomose laikino apgyvendinimo vietose apgyvendintiems prieglobsčio prašytojams.

Siekiant, kad prieglobsčio prašytojų priėmimo ir apgyvendinimo sąlygos atitiktų teisės aktų reikalavimus, ir gerinant VSAT Užsieniečių registracijos centre (toliau – URC) apgyvendintų prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygas, 2024 metais **pradėtas eksploatuoti URC Migrantų multifunkcinis centras (MMC)**, kurį sudaro du (A ir B korp.) keturių aukštų pastatai su galimybe apgyvendinti 462 asmenis, A korpuso I aukšte įrengti 4 gyvenamieji kambariai su galimybe apgyvendinti 12 žmonių su negalia.

Buvo tęsiamas materialinių priėmimo sąlygų **gerinimas prieglobsčio prašytojams pasienio kontrolės punktuose bei VSAT struktūriniuose padaliniuose** esančiose prieglobsčio prašytojų patalpose, nors čia jų buvimas numatomas tik trumpą laiką (iki kelių parų). 2024 metais VSAT pareigūnams buvo pateikti 193 prieglobsčio prašymai.

Ruklos Pabėgėlių priėmimo centre įrengtas neįgaliųjų pandusas prie administracijos pastato, Pabėgėlių priėmimo centro Vilniaus padalinyje pradėtas ir baigtas pastatų remonto projektas, kurio metu **pagerintos 180 apgyvendinimo vietų sąlygos**. Atsižvelgiant į asmenų su judėjimo negalia poreikius, įrengti specialūs takai ir privažiavimai. Be to, siekiant užtikrinti kokybišką sveikatos priežiūrą, įrengtas medicinos kabinetas, kuriame bus teikiamos būtiniausios medicininės paslaugos.

Dar 2023 m. SADM iš Prieglobsčio migracijos ir integracijos fondo (toliau – PMIF) gavo papildomą 10 mln. finansavimą, skirtą migracijos krizėms valdyti. 2024 m. buvo paskelbtas kvietimas teikti paraiškas finansuoti projektus įgyvendinant veiklą „**Prieglobsčio prašytojų priėmimo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra**“. Finansavimas buvo skirtas Priėmimo ir integracijos agentūrai, VSAT, Panevėžio miesto ir Jonavos rajono savivaldybėms. Projekto metu planuojama atnaujinti esamas ir sukurti papildomai 140 gyvenamųjų patalpų.

Įgyvendinant PMIF projektus toliau **skatinamas prieglobsčio prašytojų socialinis aktyvumas, teikiamos paslaugos**: konsultavimas ir informavimas (790 asmenų), neformalus užimtumas, medikamentai ir medicinos paslaugos (571 asmeniui), teikta humanitarinė pagalba (328 asmenims), teisinės, psichologinės konsultacijos. Iš viso per projektų įgyvendinimo laikotarpius paslaugos suteiktos 2 047 asmenims. Siekiant užtikrinti prieglobsčio prašytojų teises į vertimą, valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir prieglobsčio prašytojų informavimą apie prieglobsčio

procedūrą Lietuvoje, jų teises, pareigas, paminėtini 99 antrinės teisinės pagalbos ir 228 vertimo paslaugų suteikimo atvejai. Iš viso per projekto įgyvendinimo laikotarpį nuo 2019 m. kovo mėn. iki 2024 m. balandžio mėn. paslaugos suteiktos 1 925 asmenims.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija (toliau – LRK) nuo 2010 m. **vykdo prieglobsčio prašytojų priėmimo ir apsaugos sąlygų stebėseną**, siekdama užtikrinti, kad Lietuvos institucijos laikytųsi tarptautinių įsipareigojimų ir ES normų. Ši veikla apima reguliarius vizitus į užsieniečių registracijos ir apgyvendinimo vietas, kur vertinamos gyvenimo sąlygos, procedūrų skaidrumas bei užtikrinama, kad pažeidžiamiesiems asmenims būtų suteiktos tinkamos priėmimo sąlygos. 2024 metais LRK ypatingą dėmesį skyrė prieglobsčio prašytojų, ypač moterų, vaikų ir kitų pažeidžiamųjų grupių, teisių užtikrinimui, stebėdamas jų priėmimo sąlygas ir pateikdamas rekomendacijas atsakingoms institucijoms dėl galimų sisteminių patobulinimų. Stebėsenos metu LRK vertina, ar institucijos sudaro sąlygas teisinės pagalbos teikimui, ar prieglobsčio procedūros vykdomos skaidriai ir efektyviai, ar užtikrinamos tinkamos apgyvendinimo sąlygos, atitinkančios humanitarinius standartus. Taip pat organizacija stebi, kaip vykdomas pažeidžiamumo nustatymas ir ar suteikiama būtina socialinė, medicininė bei psichologinė pagalba. Savo išvadas ir rekomendacijas LRK teikia Lietuvos valdžios institucijoms bei tarptautinėms organizacijoms, siekdamas gerinti prieglobsčio prašytojų padėtį Lietuvoje.

2024 m. rugpjūčio 28 d. įsigaliojo Vyriausybės nutarimo Nr. 224 „Dėl laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje užsieniečiams suteikimo“ pakeitimas, kuriame nustatyta, kad **laikinoji apsauga Ukrainos karo pabėgėliams suteikiama iki 2026 m. kovo 4 d.**

Siekiant paskatinti minėtus užsieniečius integruotis į darbo rinką ir apsirūpinti būstu savarankiškai, be kita ko, sudarant galimybes pasinaudoti esančiomis paramos būstui ir kitos socialinės paramos priemonėmis ir (ar) socialinėmis paslaugomis, Seimo 2024 m. lapkričio 7 d. priimtomis įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pataisomis, užsieniečiams, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą Lietuvos Respublikoje ar kuriems laikinoji apsauga yra suteikta, **iki 6 mėnesių sutrumpintas nemokamo apgyvendinimo terminas**. Pasibaigus nemokamo apgyvendinimo terminui valstybės ar savivaldybių įstaigų apgyvendinimo vietose, teisė gyventi jose išlieka, jeigu už apgyvendinimą jose mokama šių įstaigų valdytojų ir naudotojų nustatyta tvarka. 2024 m. gruodžio mėn. pabaigoje valstybės ir savivaldybių apgyvendinimo vietose gyveno 1 732 užsieniečiai, turintys teisę gauti laikinąją apsaugą Lietuvos Respublikoje ar kuriems laikinoji apsauga yra suteikta (2024 m. spalio mėn. – 1 863 užsieniečiai, 2024 m. lapkričio mėn. – 1 734 užsieniečiai).

Pagal Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą, Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymą, Lietuvos Respublikos paramos mirties atveju įstatymą ir Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymą **užsieniečiai, kuriems suteikta laikinoji apsauga, vienodomis sąlygomis kaip ir kiti Lietuvos Respublikos piliečiai turi teisę gauti šią piniginę socialinę paramą**: socialinę pašalpą, būsto šildymo išlaidų, geriamojo vandens išlaidų ir karšto vandens išlaidų kompensacijas, išmokas vaikams (vienkartinę išmoką vaikui, išmoką vaikui, išmoką gimus vienu metu daugiau kaip vienam vaikui, išmoką besimokančio ar studijuojančio asmens vaiko priežiūrai, vienkartinę išmoką nėščiai moteriai, globos (rūpybos) išmoką, globos (rūpybos) išmokos tikslinį priedą, vaiko laikinosios priežiūros išmoką, vienkartinę išmoką įsikurti, vaiko priežiūros kompensacinę išmoką), laidojimo pašalpą ir socialinę paramą mokiniams (mokinių nemokamą maitinimą ir paramą mokinio reikmenims įsigyti). Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą užsieniečiai, kuriems suteikta laikinoji apsauga, kaip ir visi Lietuvos Respublikos piliečiai, **gali gauti socialines paslaugas** (pagalba į namus, psichosocialinė pagalba, dienos socialinė globa asmens namuose / dienos socialinės globos centruose, vaikų dienos socialinė priežiūra, institucinė socialinė globa suaugusiems asmenims, institucinė socialinė globa nelydimiems nepilnamečiams vaikams ar vaikams, likusiems be tėvų globos). 2024 m. šias socialines paslaugas gavo 464 asmenys. 2 444 užsieniečiai, kuriems suteikta laikinoji apsauga, gavo būsto nuomos mokesčio dalies kompensaciją.

2024 m. vasario 23 d. įsigaliojo Vyriausybės nutarimo Nr. 1688 „Dėl Valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų nustatymo ir jų taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimas, kuriuo nustatoma, kad užsieniečiams, kuriems yra ar buvo suteikta laikinoji apsauga Lietuvos Respublikoje,

įdarbinti valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos netaikomos 3 metus nuo laikinosios apsaugos Lietuvos Respublikoje šiems asmenims suteikimo.

2024 m. rugsėjo 1 d. galios neteko Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymas Nr. 1V-145 „Dėl užsieniečiams, pasitraukusiems iš Ukrainos dėl Rusijos Federacijos karinių veiksmų Ukrainoje ar negalinčių grįžti į Ukrainą, taikomų reikalavimų, sąlygų ir paslaugų teikimo“, kuriuo buvo patvirtintos kai kurios su darbo santykiais susijusios lengvatos (atleidimas nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti), taikomos užsieniečiams, negalintiems grįžti į Ukrainą. Nuo rugsėjo 1 d. lengvatos taikomos tik aukštos kvalifikacijos darbuotojams. Tai reiškia, kad **užsieniečiai, neturintys teisės į laikinąją apsaugą, pateikę prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi darbo arba humanitariniu pagrindu, teisę dirbti įgyja ne nuo prašymo pateikimo, o nuo leidimo gyventi gavimo dienos.**

4. UŽSIENIEČIŲ INTEGRACIJOS SRITIS

2024 m. pradėtas PMIF lėšomis finansuojamas projektas, kuriuo siekiama **gerinti užsieniečių integracijos savivaldos lygmeniu procesus bei stiprinti ilgalaikę šių asmenų integracijos procesų stebėseną**. Projekte dalyvauja 16 savivaldybių, kuriose steigiamos užsienio kilmės Lietuvos gyventojų koordinatorių pareigybės. Koordinatorių pareigybių atsiradimas savivaldybėse, kuriose yra vieni iš didžiausių ukrainiečių ir apskritai užsieniečių, gyvenančių Lietuvoje, skaičiai, įtraukimas į projektą leidžia aprėpti apie 65 proc. visų Lietuvoje gyvenančių užsieniečių ir sudaro sąlygas sistemingesniam ir nuoseklesniam integracijos procesų plėtojimui.

Siekiant diegti Lietuvoje gyvenantiems užsieniečiams socialines ir kultūrines žinias apie Lietuvą, Priėmimo ir integracijos agentūra 2024 m. per Norvegijos–Lietuvos **bendradarbiavimo programą pradėjo įgyvendinti projektą, skirtą sociokultūrinio įvado programai parengti**. Projekto trukmė – iki 2025 m. balandžio mėn.

2024 m. valstybės parama užsieniečių integracijai **pasinaudojo 924 prieglobstį gavę užsieniečiai**. Prieglobsčio gavėjų, dalyvaujančių valstybės užsieniečių integracijos programoje, skaičius 2024 m., palyginti su 2023 m., **sumažėjo maždaug 7,69 %**. Prieglobstį gavusiems asmenims integracijos metu yra sudaromas individualus integracijos planas, vertinama jų situacija, šeimos sudėtis, pažeidžiamumas ir galimybės; pasitelkus kuratorius teikiama individuali asmeniui ar šeimai skirta pagalba, siekiama skatinti pabėgėlių socialinius ryšius su vietos bendruomene, jų įsiliejimą į darbo ir švietimo sistemas, ugdyti šių asmenų savarankiškumą ir mokyti lietuvių kalbos. Įgyvendinant integracijos planą, periodiškai vertinama asmens daroma pažanga. Šį procesą 2024 metais koordinavo Pabėgėlių priėmimo centras (nuo 2025 m. sausio 1 d. – Priėmimo ir integracijos agentūra).

Vadovaujantis Vyriausybės 2022 m. balandžio 6 d. priimtu nutarimu Nr. 327 „Dėl asmenų perkėlimo iš Ukrainos į Lietuvos Respubliką“, vis dar vykdomas Lietuvos Respublikos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir jų šeimos narių perkėlimas iš Ukrainos į Lietuvos Respubliką. Iki 2024 m. pabaigos suteikta **parama integracijai 125 iš Ukrainos perkeltiems asmenims**, taip pat **58 iš Venesuelos perkeltiems asmenims**.

2024 m. SADM organizavo Pasaulinei pabėgėlių dienai skirtus **renginius Kultūrų ritmu**. Renginio išvakarių dieną organizuotas performansas ir diskusija apie migraciją jaunų kūrėjų akimis, o pagrindinę renginio dieną Vilniaus miesto Bernardinų kiemelyje pasirodė atlikėjai, kurie Lietuvoje yra gavę prieglobstį. Į renginius buvo įtraukti ir Vilniaus miesto gyventojai.

2024 m. pradėtas pasiruošimas komunikacijos kampanijai, skirtai gerinti požiūrį į **užsienio kilmės Lietuvos gyventojus**. Tam buvo įsigytos ekspertinės paslaugos ir parengtos komunikacijos strateginės gairės, kurios padės tinkamai pasirengti komunikacijos kampanijos sukūrimo ir įgyvendinimo pirkimams. Įgyvendinant 2021–2027 m. PMIF veiklą sukurta nauja šio fondo veiklai viešinti skirta svetainė <https://pmif.lt/>.

Užsieniečiams reikalingos patikimos informacijos prieinamumą didina 2024 m. pradėjusi veikti PMIF finansuojama **internetinė platforma MiCenter.lt** ir visą parą veikiantis Migracijos informacinio centro numeris. Vieno langelio principu teikiamos nemokamos konsultacijos ir informacija užsieniečiams, siekiant palengvinti jų integraciją Lietuvos Respublikoje ir padidinti jų įtrauktį į visuomenę. 2024 m. Migracijos informacijos centras „MiCenter“ (toliau – MiCenter) **suteikė 8 940 konsultacijų trečiųjų šalių piliečiams**. 2024 m. *MiCenter* įvyko 95 organizuoti

renginiai, juose apsilankė beveik 2 446 dalyviai. Kitos organizacijos *MiCenter* patalpose suorganizavo 173 renginius, juose dalyvavo 2 078 dalyviai. 2024 m. *MiCenter* buvo suteiktos 522 teisinės karjeros orientavimo bei integracijos, verslo steigimo konsultacijos užsieniečiams, iš kurių didžioji dalis yra Ukrainos karo pabėgėliai; 67 Ukrainos karo pabėgėliai gavo išmokas verslui kurti / plėsti; vykdytos individualios ir grupinės terapijos konsultacijos, užsiėmimai bei renginiai, kuriuose dalyvavo įvairaus amžiaus bei grupių atstovai, iš viso – 341 Ukrainos karo pabėgėlis. *IOM Lietuva* organizavo **lietuvių kalbos kursus 347** ukrainiečiams, atvykusiems į Lietuvą po 2022 m. vasario 24 d., tai pat 31 medicinos darbuotojui iš Ukrainos.

IOM Lietuva organizavo dvi **socialines kampanijas „Prekybos žmonėmis parduotuvė“ bei prekybos žmonėmis grėsmių prevencinę kampaniją** viešosiose erdvėse, skatinančias labiau pažinti šio socialinio reiškimo grėsmes bei pagalbos būdus. Internetu šios kampanijos sulaukė daugiau nei 50 tūkst. peržiūrų; *IOM Lietuva* kartu su partneriais surengė prekybos žmonėmis prevencijos mokymus 211 valstybinių institucijų pareigūnams bei savivaldybių darbuotojams, švietimo įstaigų studentams užsieniečiams, kurių metu buvo dalintasi *IOM Lietuva* turimomis ekspertinėmis įžvalgomis, pateiktos su migracija susijusios prekybos žmonėmis nusikalstamų veikų tendencijos bei patarimai, kaip šias veikas tinkamai atpažinti. Buvo parengta informacinė prekybos žmonėmis internetinė svetainė, kurioje pateikta informacija apie Lietuvoje egzistuojančius prekybos žmonėmis būdus bei pagalbos aukoms priemones.

IOM Lietuva surengė 2 *Displaced tracking matrix* (DTM) apklausas, siekdama išsiaiškinti Ukrainos karo pabėgėlių poreikius bei ketinimus Lietuvoje. Apklausos vykdytos 10 ES šalių, kuriose yra didžiausias Ukrainos karo pabėgėlių skaičius. *IOM Lietuva* Ukrainos karo pabėgėliams skyrė piniginę paramą būsto nuomai. **2024 m. ją gavo 777 paslaugų gavėjai.** 243 naujai į Lietuvą atvykę karo pabėgėliai iš Ukrainos gavo daugiafunkcės finansinės išmokas; atvejo vadybininkas suteikė paslaugas 126 Ukrainos karo pabėgėliams.

IOM Lietuva antrus metus iš eilės vykdė **Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimą apie migrantus ir karo pabėgėlius**, siekdama išsiaiškinti jų požiūrį į karo pabėgėlius, valstybės teikiamą paramą bei būtinas integracijos priemones. Apklausoje dalyvavo 1 030 respondentų. Apklausos rezultatai buvo pristatyti suinteresuotoms institucijoms bei nevyriausybinių sektoriaus atstovams. *IOM Lietuva* parengė Tarpkultūrinio pažinimo vadovą asmenims, dirbantiems su Lietuvoje gyvenančiais užsieniečiais. Šis vadovas buvo pristatytas per vykdytus mokymus, taip pat išsiųstas migracijos srityje dirbančių valstybinių institucijų, savivaldybių, nevyriausybinių organizacijų atstovams.

2024 m. buvo suteikta daugiau nei **10 tūkst. integracijos konsultacijų**. Didžioji dalis besikreipiančių konsultavosi teisėto buvimo Lietuvoje (31 %), darbo ir verslo (42 %), socialinės gerovės (4,8 %) ir kitais klausimais. Konsultacijos buvo teiktos anglų, rusų ir lietuvių kalbomis. Pagrindiniai besikreipiantys buvo Pakistano, Ukrainos ir Indijos piliečiai.

Praeitais metais *IOM Lietuva* pradėjo įgyvendinti projektą ***RISE*** (angl. *Reinforcing Integration through Sponsorship Enhancement*). Tai bendruomenės rėmimo programa, kuria siekiama sujungti vietos gyventojus ir bendruomenes su migrantais, pradedančiais naują gyvenimą naujoje šalyje. *RISE* skatina šių dviejų grupių bendradarbiavimą ir siekia įgalinti vietos gyventojus (veikiančius individualiai arba grupėje) aktyviai prisidėti prie draugiškos ir saugios aplinkos kūrimo. Tai – pagalba tarptautinės apsaugos gavėjams susirandant saugų būstą, įsikuriant ir jungiantis į naujas bendruomenes. Šis PMIF (2021–2027 m.) lėšomis finansuojamas projektas įgyvendinamas *IOM* Belgijoje ir Liuksemburge, Italijoje ir Lietuvoje, bendradarbiaujant su *Roma Tre* universitetu (Italija), *Odisee* taikomųjų mokslų universitetu (Belgija) bei Lietuvos Priėmimo ir integracijos agentūra. Įgyvendinant projektą, sukurtas internetinis puslapis (<https://riseproject.lt/>), pasiekiamas lietuvių, anglų, ukrainiečių ir rusų kalbomis, atlikta trijų projekto šalių bendruomenės rėmimo situacijos analizė, kurioje pabrėžiamos bendruomenės rėmimo programų galimybės, sprendžiant pagrindinius migracijos ir integracijos iššūkius, bei rekomendacijos, kaip efektyviai šias programas įgyvendinti ateityje; parengtos apklausos, kurių metu trijose šalyse apklausta 950 respondentų (asmenys, priėmę užsieniečius į savo namus, ir tarptautinės apsaugos gavėjai), iš jų – 300 Lietuvoje.

2022–2024 m. *SADM* bendradarbiaudama su Šiaurės Ministrų Taryba ir Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro (toliau – JTVPK) regioniniu biuru Šiaurės ir Baltijos šalims

kartu su nevyriausybinėmis organizacijomis iš viso Šiaurės ir Baltijos regiono **įgyvendino projektą FOR-IN**. Projekto tikslas – stiprinti užsieniečių integracijos politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų atstovų kompetencijas, skatinti Šiaurės ir Baltijos šalių patirčių apsikeitimą. Projekto veiklose dalyvavo SADM atstovai, Vilniaus, Klaipėdos ir Šiaulių miestų bei Akmenės, Jonavos, Utenos, Klaipėdos rajonų savivaldybių administracijų atstovai.

Siekiant kurti tvarią atsako į pabėgėlių emocinės pagalbos poreikius sistemą, kartu su Pabėgėlių priėmimo centru ir partneriais iš Švedijos, Suomijos ir Norvegijos 2024 m. **pradėtas rengti Psichikos sveikatos stiprinimo ir psichosocialinės pagalbos teikimo pabėgėliams paslaugų standartas** (finansuojama iš Norvegijos–Lietuvos bendradarbiavimo programos). Praeitais metais taip pat pradėtas vykdyti PMIF lėšomis finansuojamas projektas, skirtas stiprinti asmenų, dirbančių kontaktinį darbą su Lietuvoje gyvenančiais užsieniečiais, profesinę kompetenciją per psichologinio atsparumo ir psichikos sveikatos raštingumo didinimą. Kuriami nuotoliniai mokymai, skirti didinti šių asmenų psichikos sveikatos raštingumą apie pabėgėliams kylančius psichikos sveikatos sunkumus; didinamos jų kompetencijos pirmosios emocinės pagalbos teikimo srityje bei didinamas jų pačių psichologinis atsparumas. Projektą įgyvendina konkurso būdu atrinktos nevyriausybinės organizacijos.

Europos socialinio fondo agentūra ir partneriai: 6 universitetai (Vilniaus universitetas, Kauno technologijos universitetas, Klaipėdos universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Kazimiero Simonavičiaus universitetas, Mykolo Romerio universitetas) ir Kauno kolegija 2024 m. pradėjo **Norvegijos–Lietuvos bendradarbiavimo programos projekto įgyvendinimą, skirtą ukrainiečius mokyti lietuvių kalbos**. Projekte dalyvaujančios aukštosios mokyklos veikia didžiuosiuose miestuose, kuriuose koncentruojasi didžiausias Ukrainos karo pabėgėlių skaičius. Planuojama, kad siūlomose programose ir veiklose dalyvaus 1 600 Ukrainos karo pabėgėlių. Lietuvių kalbos mokymai apims ne tik lingvistines žinias ir kalbos struktūrą, bet ir sociokultūrinės žinias, kad būtų galima suprasti kalbos kontekstą, išvengti nesusipratimų, neteisingų prielaidų. Numatoma projekto veiklų pabaiga – 2025 m. balandžio mėn.

Siekiant užtikrinti viešųjų paslaugų prieinamumą Lietuvoje gyvenantiems užsieniečiams 2024 m. balandžio 11 d. SADM įsakymu patvirtintas Prieglobsčio migracijos ir integracijos fondo kvietimas teikti paraiškas **finansuoti centralizuotų vertimo paslaugų teikimą**. Įgyvendinant projekto veiklą planuojama, kad Priėmimo ir integracijos agentūra užtikrins vertimą teikiant viešąsias paslaugas (sveikatos, švietimo ir socialinėje srityje) patiems pažeidžiamiausiems užsieniečiams.

Siekiant skaitmeninti asmenų registravimą, lėšų (išmokų) paskirstymą, paslaugų planavimą, stebėseną ir analizę bei sudaryti galimybes priimti duomenimis pagrįstus sprendimus 2024 m. kovo 1 d. socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu buvo patvirtintas kvietimas teikti paraiškas gauti finansavimą iš Prieglobsčio migracijos ir integracijos fondo, kurio tikslas – **modernizuoti ir įdiegti Pabėgėlių administravimo informacinę sistemą**, leidžiančią pasitelkus informacines technologijas sudaryti sąlygas automatizuoti ir lanksčiau bei efektyviau vesti užsieniečių apskaitą. Pasirašyta sutartis su Pabėgėlių priėmimo centru (nuo 2025 m. sausio 1 d. – Priėmimo ir integracijos agentūra).

Siekiant supaprastinti prieigą prie informacijos apie socialinę pagalbą, Užimtumo tarnybos specialistai suinteresuotus užsieniečius skatino aktyviai **naudotis „Socialinės pagalbos žemėlapiu“** (<https://soczemelapis.uzt.lt/>). Šis skaitmeninis įrankis padeda greitai ir lengvai rasti socialines, teises bei psichologines paslaugas, taip užtikrinant galimybę gauti reikiamą pagalbą integracijos procese. Žemėlapis pateikia kontaktus ir informaciją apie organizacijas, siūlančias įvairias paslaugas, reikalingas asmens integracijai į darbo rinką ir visuomenę.

Jau trejus metus Užimtumo tarnyba teikia **darbo rinkos paslaugas Ukrainos karo pabėgėliams**. 2025 m. sausio 1 d. Užimtumo tarnyboje buvo registruota 3,2 tūkst. ukrainiečių, iš jų 2,3 tūkst. suteiktas bedarbio statusas. Tai 0,9 tūkst. mažiau nei 2024 m. pradžioje. Šalyje 2025 m. pradžioje **dirbo beveik 35,7 tūkst. ukrainiečių**, iš kurių 26,8 tūkst. buvo įdarbinti tarpininkaujant Užimtumo tarnybai. Siekiant didinti ukrainiečių karo pabėgėlių galimybes ieškoti darbo, nuo atvykimo į Lietuvą pradžios 6 mėn. jiems **kompensuojamos ikimokyklinio ir priešmokyklinio vaikų ugdymo išlaidos**. 2024 m. I–III ketv. 317 užsieniečių gavo mėnesinę kompensaciją ugdomų vaikų išlaikymo išlaidoms apmokėti. Ukrainiečiai turi galimybę pasinaudoti aktyvios darbo rinkos

politikos priemonėmis, tokiomis kaip parama mokymuisi, subsidijuojamas užimtumas ar parama mobilumui.

Dirbančių ukrainiečių per metus padaugėjo 19 proc. (5,7 tūkst.), o jų skaičius augo visose – aukštos, vidutinės ir žemos kvalifikacijos – darbų kategorijose. Aukštos kvalifikacijos darbuose didžiausias augimas fiksuotas tarp vadovų – jų skaičius per metus išaugo 31,3 proc. Pastebimai didėjo ir technikų bei jaunesniųjų specialistų skaičius (24,8 proc.). Vidutinės kvalifikacijos darbuose daugiausiai augo tarnautojų skaičius (31,9 proc.), taip pat reikšmingai didėjo paslaugų sektoriaus darbuotojų ir pardavėjų gretos (19,6 proc.). Žemos kvalifikacijos ir nekvalifikuotų darbų srityje užimtumas augo 23,5 proc. Šie pokyčiai patvirtina, kad ukrainiečiai sėkmingai įsitvirtina įvairiuose Lietuvos darbo rinkos sektoriuose ir vis dažniau užima ne tik atitinkamos kvalifikacijos reikalaujančias, bet ir vadovo pareigas.

Daugiausiai ukrainiečiai dirba transporto ir saugojimo (9,1 tūkst.), apdirbamosios gamybos (7,4 tūkst.) ir statybos (7,1 tūkst.) sektoriuose. Šie trys sektoriai kartu apima 66 proc. visų dirbančių pagal darbo sutartis ukrainiečių. Transporto ir saugojimo sektoriuje pastebėtas didžiausias absoliutus darbuotojų skaičiaus augimas – jis išaugo 1,2 tūkst. (14,6 proc.).

Bemaž 2,9 tūkst. ukrainiečių įsitraukė į aktyvios darbo rinkos politikos priemones. Dažniausiai pasirinktos priemonės – neformalusis suaugusiųjų švietimas (virš 2 tūkst.) ir įdarbinimas subsidijuojant (0,7 tūkst.). Profesinio mokymo priemonę pasirinko 129 ukrainiečiai, paramą judumui – 61. Labai retai Užimtumo tarnyboje registruoti ukrainiečiai rinkosi pameistrystės (6) ir aukštos pridėtinės vertės kvalifikacijų įgijimo (4) programas.

Lietuvių kalbos mokymuose dalyvavusių ukrainiečių skaičius išliko reikšmingas (2 tūkst.). Per Užimtumo tarnybą 2024 m. lietuvių kalbos pradėjo mokytis 3 368 užsieniečiai, 2024 m. lietuvių kalbos mokymus baigė 4 089 užsieniečiai.

Bendradarbiaujant su partneriais, visoje Lietuvoje vyko **renginiai, skirti verslumui ugdyti**. Kauno mokslo ir technologijų parke vykę mokymai padėjo ukrainiečiams įgyti žinių apie verslo kūrimo procesus – nuo įmonės steigimo iki finansavimo galimybių. Panašūs renginiai Širvintų rajone ir kituose regionuose skatino ukrainiečių verslumo iniciatyvas. Bendradarbiaujant su LRK, renginiai vyko ir kituose Lietuvos regionuose. Jų metu ukrainiečiams buvo suteikta informacija apie valstybės paramą verslo kūrimui, verslumo skatinimo programas bei konsultacijos apie galimybes plėsti savarankišką veiklą. Be to, klientai, kurie domėjosi verslumo galimybėmis, buvo skatinami kreiptis į viešąją įstaigą Inovacijų agentūrą. Ši agentūra veikia kaip nacionalinė verslumo, inovacijų ir eksporto skatinimo platforma, teikianti konsultacijas, mokymus ir kitus išteklius, kurie padeda naujiems verslininkams įgyvendinti savo idėjas ir sėkmingai įsitvirtinti rinkoje.

5. KOVOS SU NETEISĖTA MIGRACIJA SRITIS

Lietuvos Respublikos **ribojamųjų priemonių dėl karinės agresijos prieš Ukrainą nustatymo įstatymo** Nr. XIV-1888 galiojimas pratęstas iki 2025 m. gegužės 2 d.

2024 m. liepos 1 d. įsigaliojo **Užimtumo įstatymo** Nr. XII-2470 pakeitimo nuostatos, kuriomis papildyta nelegalaus darbo sąvoka dėl trečiųjų šalių piliečių, sugriežtinta atsakomybė už nelegalų darbą (padidintos baudos).

2024 m. liepos 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos **valstybinės darbo inspekcijos įstatymo** Nr. IX-1768 pakeitimai, kuriais numatyta, kad Valstybinė darbo inspekcija viešina informaciją apie darbdavių padarytus teisės pažeidimus.

2024 m. vasario 16 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 436 „Dėl **Užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinio sąrašo sudarymo ir tvarkymo taisyklių patvirtinimo**“ pakeitimai, kuriais numatyta, kad Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija) gali teikti teikimą dėl draudimo atvykti užsieniečiui, kuris nesumokėjo Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka skirtos (skirtų) baudos (baudų), kurios (kurių) dydis (suma) didesnis (didesnė) negu dvi minimaliosios mėnesinės algos, ir baudų mokėjimas nėra išdėstytas dalimis ar atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl baudų nevyksta ginčas.

Igyvendindama įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 4 straipsnio nuostatas, VSAT atlieka patikrinimą ir teikia Migracijos departamentui išvadas dėl užsieniečių, kurie kreipėsi į Migracijos departamentą dėl leidimo gyventi išdavimo, keliamos grėsmės viešajai tvarkai ar visuomenei bei nelegalios migracijos grėsmės. **2024 m. patikrinti 55 264 užsieniečiai, parengtos 42 išvados, kad užsienietis gali kelti grėsmę viešajai tvarkai ar visuomenei.** Lietuvos policija pagal kompetenciją įvertino turimą informaciją apie 66 521 užsienietį ir pateikė 106 išvadas, kad užsienietis gali kelti grėsmę viešajai tvarkai ar visuomenei.

2024 m. taikomos **kompleksinės valstybės sienos apsaugos priemonės** tapo vienu iš svarbiausių veiksnių, mažinančių neteisėtos migracijos mastą. Nuosekliai modernizuojant valstybės sienos infrastruktūrą – įrengus fizinį barjerą ir įdiegus bei modernizuojant sienos stebėjimo sistemas – valstybės sienos pažeidžiamumas reikšmingai sumažėjo. Šių priemonių efektyvumą patvirtina ir faktas, kad 2024 m. neteisėtos migracijos srautui iš Baltarusijos į ES valstybes reikšmingai nemažėjant (**Lietuvos, Latvijos ir Lenkijos pasienyje su Baltarusija atgrasyta daugiau nei 36 tūkst. užsieniečių**), neteisėtos migracijos spaudimas Lietuvai buvo pats mažiausias nuo neteisėtos migracijos krizės pradžios. Nepaisant to, kad Lietuva turi ilgiausią valstybės sieną su Baltarusija, neteisėtam patekimui į Šengeno erdvės valstybes per sieną su Baltarusija užsieniečiai, kaip ir 2023 m., dažniau rinkdavosi Lenkiją ir Latviją. Įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 315 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės sienos apsaugos esant paskelbtai valstybės lygio ekstremaliajai situacijai“, 2024 m. į Lietuvą **buvo neįleisti 1 002 užsieniečiai** (2023 m. – 2 643, 2022 m. – 11 211 užsieniečių).

2024 m. buvo **užregistruoti 64 ikiteisminiai tyrimai pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 292 str. „Neteisėtas užsieniečių gabenimas per valstybės sieną“**; 89 proc. (arba 57 ikiteisminiai tyrimai) siejama su užsieniečių gabenimu iš Latvijos. Gabentojai pasitikdavo užsieniečius netoli Latvijos valstybės sienos su Baltarusija arba netoli Latvijos užsieniečių apgyvendinimo vietų ir gabendavo užsieniečius iš Latvijos tranzitu per Lietuvą link užsieniečių tikslo valstybių. Likusieji gabenimo atvejai susiję su užsieniečių gabenimu iš Baltarusijos (4 ikiteisminiai tyrimai) ir iš Lietuvos užsieniečių apgyvendinimo vietų (3 ikiteisminiai tyrimai).

Pažymėtina, kad veiksminga kova su neteisėta migracija neapsiriboja vien fizinėmis kliūtimis ir stebėjimo technologijų diegimu pasienyje, bet remiasi ir integruota metodika, apimančia kriminalinės žvalgybos veiklas, analitinės veiklos vystymą, bendradarbiavimą su Europolu, dalyvavimą Europos tarpdisciplininės nusikalstamumo grėsmių platformos (EMPACT) veikloje, nukreiptoje prieš organizuotą neteisėtą migrantų gabenimą, taip pat greitus informacijos mainus tarp institucijų. Toks visapusiškas ir kompleksiškas požiūris ne tik mažina neteisėtos migracijos mastą, bet ir daro Lietuvą mažiau patrauklia šalimi užsieniečiams, siekiantiems neteisėtai patekti į ES.

Siekiant užtikrinti valstybės saugumą bei sustiprinti valstybės sienos apsaugą nuo 2024 m. kovo 1 d. **uždaryti pasienyje su Baltarusija veikiantys tarptautiniai Lavoriškių ir Raigardo pasienio kontrolės punktai.** Taip pat nuo 2024 m. kovo 1 d. **buvo uždraustas pėsčiųjų ir dviratininkų vykimas per Medininkų ir Šalčininkų pasienio kontrolės punktus**, keleivių įlaipinimas ir išlaipinimas Kenos ir Kybartų geležinkelio pasienio kontrolės punktuose, iki 50 proc. apribojamas leidimų skaičius reguliarių tarptautinių keleivių vežimą autobusais vykdantiems Baltarusijos ir Lietuvos vežėjams. 2024 m. sausio 1 d. savo veiklą pradėjo atkurta **VSAT Pakrančių apsaugos pasienio rinktinė.** Tai reikšmingai sustiprino Lietuvos sienų saugumą, beveik 24 proc. (palyginus su 2023 m.) sumažino atvykstančiųjų trečiųjų šalių piliečių srautą, kartu padidino VSAT galimybes optimaliau, efektyviau ir lanksčiau organizuoti darbą, daugiau dėmesio skirti per Lietuvos valstybės sieną su Baltarusija vykstančių asmenų kontrolei. Mažesniame atvykstančiųjų skaičiui neabejotinai turėjo įtakos ir vizų išdavimo Rusijos ir Baltarusijos piliečiams apribojimai. Neįleistų vadovaujantis Šengeno sienų kodeksu (toliau – ŠSK) trečiųjų šalių piliečių skaičius 2024 m. (lyginant su 2023 m.) sumažėjo apie 27 proc. – tokį mažėjimą nulėmė mažesnis bendras atvykstančių į Lietuvą užsieniečių skaičius. Tarp neįleistų užsieniečių, kaip ir pastaraisiais metais, vyrauja Baltarusijos ir Rusijos piliečiai.

Vienas iš būdų patekti į ES šalis išliko **atvykimas naudojantis apgaulės būdu įgytomis Šengeno vizomis.** Šengeno vizos turėjimas sudaro prielaidas migrantams teisėtai atvykti į ES ir, pasibaigus teisėto buvimo turint vizą laikui, pasilikti joje neteisėtai. Siekdama mažinti tokias rizikas

VSAT, įgyvendindama 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 810/2009, nustatančio Bendrijos vizų kodekso (Vizų kodeksas) nuostatas, pagal pateiktus Lietuvos Respublikos konsulinių įstaigų paklausimus vykdė išankstines konsultacijas prieš išduodant užsieniečiams vizas (VISION konsultacijos). 2024 m. VSAT buvo gauti 10 229 konsultacijų dėl vizų išdavimo paklausimai, **412 atvejų buvo pateiktos neigiamos VISION konsultacijos**. Dažniausiai vizas apgaulės būdu (pateikdami tikrovės neatitinkančius duomenis apie vykimo tikslą ir sąlygas bei kt.) ketino gauti šių šalių piliečiai: Pakistano – 68, Indijos – 63, Nigerijos – 53, Turkijos – 42, Ganos – 23, Egipto – 19, Uzbekistano – 19, Bangladešo – 12, Kazachstano – 11, Šri Lankos – 9, Zimbabvės – 9, Filipinų – 8 ir kt. Bendras rekomendacijų neišduoti vizų (neigiamų VISION konsultacijų) skaičius sudarė 4 proc. Lietuvos policija, pagal kompetenciją vykdydama VISION konsultacijas, patikrino informaciją apie 1574 užsieniečius ir rekomendavo neišduoti vizos 4 užsieniečiams dėl jų grėsmės viešajai tvarkai ar visuomenei.

Įgyvendinant 2018 m. lapkričio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1860 nuostatas, 2024 metais **atlikta 331 konsultacija ir informacijos mainai su Lietuvos SIRENE biuru** dėl į Šengeno informacinę sistemą įtrauktų perspėjimų dėl grąžinimo pagal 2018 m. lapkričio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1860 dėl Šengeno informacinės sistemos naudojimo neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimui su visais pakeitimais nuostatas.

Užtikrinant veiksmingą užsieniečių grąžinimo į kilmės valstybes ar užsienio valstybes ir neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių readmisijos politikos įgyvendinimą, 2024 m. buvo **įvykdyti 133 sprendimai dėl užsieniečių išsiuntimo** (68 užsieniečiai palydėti iki kilmės (ar tranzito) valstybės, o 65 išsiųsti palydinti iki Lietuvos Respublikos valstybės sienos) bei **įvykdyti 88 grąžinimo į kilmės valstybę su pagalba** sprendimai (VSAT grąžino 65 užsieniečius, *IOM Lietuva* – 23 užsieniečius). Taip pat įvykdyti 37 užsieniečių perdavimai kitoms ES valstybėms narėms, atsakingoms už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. 2024 m. pagal trišalę Lietuvos, Latvijos ir Estijos sutartį dėl nelegaliai gyvenančių asmenų grąžinimo 501 užsienietis perduotas Latvijos Respublikai, 2 – Estijos Respublikai. Įgyvendinant readmisijos susitarimą su Lenkijos Respublika 2024 m. Lietuvai buvo perduoti 174 trečiųjų šalių piliečiai, Lenkijai buvo perduoti 2 trečiųjų šalių piliečiai. Palyginti su 2023 m., įvykdytų išsiuntimo sprendimų skaičius padidėjo 77 proc., padidėjimo priežastis – daugėja atvejų, kai užsienietis neįvykdo sprendimo dėl savanoriško grąžinimo.

2024 m. liepos mėn. *IOM Lietuva* pradėjo vykdyti savanoriško grįžimo ir reintegracijos projektą NR. PMIF-3.01-K-01-01, finansuojamą iš Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo. Projektas bus vykdomas iki 2026 m. pabaigos. Planuojama, kad projekto metu savanoriško grįžimo ir reintegracijos pagalba pasinaudos ne mažiau nei 200 dalyvių bei 40 dalyvių pasinaudos reintegracijos pagalba kilmės šalyse (3 projekto dalyviai paruošė ir pradėjo įgyvendinti reintegracijos planus). *IOM Lietuva* pradėjo interneto svetainės <https://returnhome.lt/> atnaujinimo darbus, organizavo susitikimus su užsieniečių apgyvendinimo įstaigose gyvenančiais užsieniečiais ir pristatė savanoriško grįžimo galimybes.

Siekdama stiprinti neteisėtos migracijos prevencijos ir užsieniečių kontrolės valdymo sistemą, VSAT ir toliau vykdė išipareigojimus pagal pasirašytas sutartis ir bendradarbiavimo susitarimus su Lietuvos Respublikos valstybės institucijomis, atsakingomis už migracijos procesų kontrolę. 2024 m. toliau buvo įgyvendinamas 2019 m. birželio mėn. 11 d. pasirašytas VSAT ir Migracijos departamento susitarimas Nr. 8-30/15/2-107K-19 „Dėl bendradarbiavimo neteisėtos migracijos prevencijos ir užsieniečių kontrolės srityse“. Nuolat vyko susitikimai su Migracijos departamento atstovais dėl užsieniečių teisinės padėties nustatymo bei kontrolės priemonių vykdymo.

Siekdama efektyviau vykdyti **užsieniečių nelegalaus darbo bei neteisėto buvimo ar gyvenimo Lietuvos Respublikoje prevenciją ir kontrolę**, VSAT įgyvendino 2019 m. gruodžio 18 d. pasirašytą VSAT, Migracijos departamento ir Valstybinės darbo inspekcijos susitarimą Nr. BD-A-6/7K-64/8-52 „Dėl bendradarbiavimo užsieniečių nelegalaus darbo ir neteisėto buvimo ar gyvenimo prevencijos ir kontrolės srityje“. Buvo sistemingai vykdomos prevencinės priemonės su Migracijos departamentu ir Valstybine darbo inspekcija.

VSAT, įgyvendindama 2019 m. liepos 16 d. Civilinės būklės aktų registravimo įstatymo 15 straipsnio nuostatas, nuolat **teikia konsultacijas Lietuvos Respublikos civilinės metrikacijos**

įstaigoms dėl užsieniečių, norinčių sudaryti santuoką Lietuvos Respublikoje, teisėto buvimo Lietuvos Respublikoje. 2024 m. VSAT pareigūnai suteikė 152 konsultacijas.

2024 m. vasario 1 d. veiklą pradėjo Tarpinstitucinis bendradarbiavimo centras (TBC). TBC įsteigtas siekiant optimizuoti darbą ir operatyviau išaiškinti teisės aktų pažeidimus, susijusius su nelegaliu, nedeklaruotu, priverstiniu darbu, užsieniečių įdarbinimo tvarkos pažeidimais, įvairiu piktnaudžiavimu, pvz., kai siekiama išvengti su darbo santykiais susijusių mokesčių ir įmokų mokėjimo. TBC veikloje dalyvauja Valstybinė darbo inspekcija, Valstybinė mokesčių inspekcija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir VSAT. 2024 metais VSAT gavo 59 TBC paklausimus dėl užsieniečių teisėto buvimo, kvietimų atvykti, įdarbinimo bei kitų klausimų, buvo vykdytos 2 bendros TBC ir VSAT priemonės, kurių metu buvo tikrinami statybos, viešbučių ir maitinimo sektorių įstaigų objektai.

Vadovaujantis VSAT ir URM 2011 m. vasario 3 d. bendradarbiavimo susitarimu Nr. 19-11-KOD/8-7, URM Konsulinio departamento Šengeno skyriui buvo nuolat **teikiama informacija, susijusi su neteisėtos migracijos rizika**. Ši informacija buvo naudojama Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse bei konsulinėse įstaigose išduodant Šengeno vizas. 2024 m. VSAT pareigūnai URM Konsuliniame departamente vykusiuose mokymuose skaitė paskaitą „Užsieniečių kontrolė: atvykimas, buvimas šalyje, išsiuntimas. Neteisėtos migracijos tendencijos ir jos prevencijos priemonės“ bei dalyvavo konsulų suvažiavime apskritojo stalo diskusijoje su „karštų“ vizų tarnybų konsulais.

Siekiant efektyviau vykdyti užsieniečių išsiuntimą ir apriboti galimybę užsieniečiams piktnaudžiauti prieglobsčio procedūromis, įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimais, įsigaliojusiais 2024 m., buvo nustatyta, kad **teisė likti Lietuvos teritorijoje nesuteikiama, jei užsienietis pateikia paskesnę prašymą suteikti prieglobstį, kuriame nėra naujų esminių motyvų**, tik siekdamas atidėti ar sutrukdyti įvykdyti sprendimą jį išsiųsti iš Lietuvos Respublikos. Tai reiškia, jog Migracijos departamentui įvertinus, kad pateiktame prašyme dėl prieglobsčio nėra pateikti nauji motyvai, užsienietis gali būti nedelsiant grąžintas arba išsiųstas į kilmės šalį, o tais atvejais, kai užsienietis pateikia antrą ar vėlesnę paskesnę prašymą, jo išsiuntimo procedūros stabdomos tik tokiu atveju, jei kyla grėsmė pažeisti negrąžinimo principą.

2024 m. Europos migracijos tinklas Lietuvoje parengė studiją „[Prekybos žmonėmis prevencija Lietuvoje](#)“ bei prisidėjo ruošiant tematinį pranešimą „[Grąžinimo ir reintegracijos politika](#)“.

6. TARPTAUTINIO BENDRADARBIAVIMO SRITIS

2024 m. **dalyvauta apie 50 susitikimų** su aukšto lygio Europos Komisijos pareigūnais, kitų ES valstybių narių ministrais, tarptautinių organizacijų bei diplomatinio korpuso atstovais. **Susitikimuose pristatytos Lietuvos pozicijos** migracijos instrumentalizavimo, grąžinimų, Ukrainos karo pabėgėlių priėmimo, sienų apsaugos ir kitais su migracijos politika susijusiais klausimais. ES valstybės narės bei Europos Komisija buvo **nuolat raginamos atkreipti dėmesį į iššūkius, su kuriais Lietuva susiduria dėl hibridinių grėsmių, įskaitant migrantų instrumentalizavimą**, kartu pabrėžiant, kad tai visos ES saugumo klausimas. Efektyvesnio migracijos valdymo ir instrumentalizavimo klausimai buvo iškelti dvišaliuose visų lygių susitikimuose su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis (prezidentų, ministrų pirmininkų, užsienio reikalų ministrų, viceministrų, politikos direktorių ir direktorių lygmens dvišalių konsultacijų metu). Migracijos instrumentalizavimo klausimą Lietuvos atstovai nuosekliai kėlė ir tarptautinių organizacijų (*IOM Lietuva*, JTVPK, JT Žmogaus teisių tarybos, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos) posėdžiuose bei susitikimuose su šių tarptautinių organizacijų vadovais.

Bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos institucijomis vyko pasirengimas **dalyvauti Lietuvai reikšmingoje byloje Europos Žmogaus Teisių Teisme**, susijusioje su hibridinės atakos sukeltos migracijos krizės pasekmėmis, siekiant apginti Lietuvos vykdomą migrantų nukreipimo pasienyje su Baltarusija politiką. Taip pat buvo dalyvauta rengiant medžiagą bylai dėl Baltarusijos režimo

atsakomybės už neteisėtą migrantų vežimą, dėl kurios Lietuva rengėsi pateikti skundą **Tarptautiniam Teisingumo Teismui**.

2024 m. pasirašytas **Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Kosovo Respublikos Vyriausybės susitarimas** dėl neteisėtai gyvenančių **asmenų readmisijos**. Susitarimas užtikrins be leidimo gyvenančių asmenų grąžinimą bei Lietuvos Respublikos ir Kosovo Respublikos kompetentingų institucijų bendradarbiavimo kovojant su neteisėta migracija dvišaliu lygiu plėtojimą.

Praeitais metais **užbaigtas derinimas ir (arba) laukiama pasirašymo** šių tarptautinių susitarimų:

- **Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Serbijos Respublikos Vyriausybės protokolo** dėl Europos Bendrijos ir Serbijos Respublikos susitarimo dėl neteisėtai gyvenančių **asmenų readmisijos** **įgyvendinimo**;

- **Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Bosnijos ir Hercegovinos Ministrų Tarybos protokolo**, kuriuo įgyvendinamas Europos Bendrijos ir Bosnijos ir Hercegovinos susitarimas dėl neteisėtai gyvenančių **asmenų readmisijos**;

- **Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Kosovo Respublikos vidaus reikalų ministerijos** įgyvendinimo protokolo dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Kosovo Respublikos Vyriausybės susitarimo dėl neteisėtai gyvenančių **asmenų readmisijos**.

Šiais tarptautiniais susitarimais siekiama užtikrinti be leidimo gyvenančių asmenų grąžinimą į jų kilmės šalis bei plėtoti Lietuvos Respublikos ir atitinkamų valstybių kompetentingų institucijų bendradarbiavimą kovojant su neteisėta migracija dvišaliu lygiu.

2024 m. **pradėti rengti** šie tarptautiniai susitarimai:

- **Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Indijos Respublikos Vyriausybės susitarimas** dėl be leidimo gyvenančių asmenų **readmisijos**;

- **Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Juodkalnijos Vyriausybės protokolą**, kuriuo įgyvendinamas Europos Bendrijos ir Juodkalnijos Respublikos susitarimas dėl neteisėtai gyvenančių asmenų **readmisijos**.

Taip pat buvo **tęsiamas** dvišalių susitarimų dėl **readmisijos su Azerbaidžanu, Kirgizija, Tadžikistanu, Uzbekistanu ir Šiaurės Makedonija derinimas**. Suderinti su Lietuvos Respublikos suinteresuotomis institucijomis susitarimų projektai diplomatiniais kanalais perduoti nagrinėti šalių atsakingoms institucijoms.

2024 m. buvo priimtas atstovavimo susitarimo pakeitimas – **URM ir Latvijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos susitarimo** dėl atstovavimo išduodant Šengeno vizas pakeitimas, sudarytas 2024 m. rugpjūčio 5 d. Latvijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos nota Nr. 43-16044 ir 2024 m. rugsėjo 9 d. URM nota Nr. 5-541/2024, įsigaliojęs 2024 m. rugsėjo 1 d.

Migracijos klausimais vyksta nuolatinis bendradarbiavimas įvairiais tarptautiniais ir tarpinstituciniais formatais: dalyvaujama **Europos migracijos tinklo veikloje**; vyksta informacijos mainai tarp ES valstybių narių **Blueprint** darbo grupėje; aktyviai bendradarbiaujama su **Europos Sąjungos prieglobsčio agentūra**; VSAT dalyvauja ES prieglobsčio agentūros Priėmimo tinklo (ESPA) (*Reception Network*) veikloje; aktyviai dalyvaujama Prahos proceso tarptautiniame migracijos dialoge, OECD, Europos Tarybos migracijos tinkle ir kitais reikšmingais bendradarbiavimo migracijos klausimais formatais.

2024 m. gruodžio 3–5 d. **Moldovoje vyko Sienos apsaugos tarnybų vadovų** susitikimas. Susitikimo metu aptartas dvišalis bendradarbiavimas, aktualijos regione ir pasirašytas naujas 2025–2026 m. dvišalio bendradarbiavimo planas.

2024 m. spalio 29 d. **VSAT vadas ir Ukrainos valstybinės pasienio tarnybos vadas** Ukrainoje pasirašė 2024–2025 m. dvišalio bendradarbiavimo priemonių planą, kuriame numatoma keistis patirtimi sienos apsaugos, kontrolės, tarpvalstybinių nusikaltimų tyrimų, antikorupecijos, informacijos analizės srityje.

2024 m. gegužės 1 d. įsigaliojo Lietuvos, Latvijos, Estijos, Belgijos, Nyderlandų ir Liuksemburgo sutartis dėl aukštojo mokslo kvalifikacijų automatinio akademinio pripažinimo. Sutartis buvo parengta ir patvirtinta 2021 m. ir įsigalioja visoms sutartį pasirašiusioms šalims patvirtinus sutartį pagal savo vidaus taisykles. Lietuvoje 2022 m. sutartį ratifikavo Seimas. Sutartis leidžia vėliau prie jos prisijungti ir kitoms Europos aukštojo mokslo erdvės šalims. Automatinis

diplomų pripažinimas – tai šalių iniciatyva, kurią taip pat skatina Europos Komisija, siekdama palengvinti judumą ir sudaryti daugiau švietimo galimybių bei suteikti daugiau galių jaunimui. Automatinis pripažinimas leidžia darbdaviams ir aukštosioms mokykloms greičiau ir lengviau suprasti užsienio kvalifikacijų vertę, o užsienio kvalifikacijų turėtojai, ieškodami darbo ar siekdami studijuoti, išvengia papildomų išlaidų ir ilgai trunkančių akademinio pripažinimo procedūrų.
